

Můžu vám rovnou říct, že tahle práce pro mě byla dost neobvyklá.

Ráda pracuju o samotě, ve vlastní čisté tiché dobře osvětlené laboratoři se stabilním klimatem, kde mám všechno, co potřebuju, hned po ruce. Je pravda, že jsem si vybuodovala pověst člověka, který, když je to nutné, dokáže efektivně pracovat i mimo laboratoř, když se muzeu nechce za exponát platit cestovní pojištění, nebo když si soukromý sběratel nepřeje, aby kdokoli věděl, co že to vlastně má ve svém vlastnictví. Taky je pravda, že už jsem kvůli zajímavým zakázkám letěla přes půl světa. Ale nikdy na žádné takovéhle místo – do zasedací místnosti banky uprostřed města, kde po sobě před pěti minutami přestali střílet.

Tak za prvé se kolem mě doma v laboratoři neometá ochranka. Jistě, v muzeu mají několik nenápadných profesionálů z ostrahy, kteří obcházejí kolem, ale nikoho z nich by v životě nenapadlo se mi motat pod ruce při práci. Na rozdíl od místního personálu. Šest chlapů! Dva strážní z banky, dva od bosenské policie, ti tu mají dohlížet na bezpečnost banky, a další dva příslušníci mírových sborů OSN, aby dohlíželi na bosenskou policii. A všichni se nahlas vybavují v bosenštině, anebo v dánštině přes praskající vysílačky. A jako by to ještě nestačilo, navíc tu byl i oficiální pozorovatel OSN Hamish Sajan. První skotský sikh, jakého jsem kdy viděla. V tvídovém obleku a modrém turbanu byl moc elegantní. Na něco takového narazíte jen u OSN. Musela jsem ho požádat, aby Bosňanům vysvětlil, že v místnosti, kde se zanedlouho bude nacházet rukopis z patnáctého století, se kouřit nebude. Od té chvíle už vůbec neměli stání.

Já sama jsem se taky začínala ošívat. Čekali jsme už skoro dvě hodiny. Využila jsem toho času, jak to šlo. Chlapi z ochranky mi pomohli přesunout veliký konferenční stůl blíž k oknu, abych měla víc světla. Složila jsem stereomikroskop a připravila si náčiní: foťáky na dokumentaci, sondy a skalpely. Želatina měkla v kádince na elek-

trické podložce a škrobová kaše, lněné nitě i plátkové zlato byly připravené. K tomu ještě několik obálek z pergamenového papíru, kdybych měla štěstí a něco ve vazbě našla (nevěřili byste, co všechno se o knize můžete dozvědět, když prozkoumáte chemické složení chlebového drobku). Dále tu byly různé vzorky teletiny, několik rolí ručního papíru různých odstínů i struktury a v kolébce čekaly formy z pěnové hmoty, až do nich knihu vložím. Pokud ji tedy vůbec někdy přinesou.

„Netušíte, jak dlouho budeme ještě muset čekat?“ zeptala jsem se Sajjana. Pokrčil rameny.

„Myslím, že má zpoždění zástupce Národního muzea. Jelikož je ta kniha majetkem muzea, banka ji nemůže vyndat z trezoru bez jeho přítomnosti.“

Netrpělivě jsem přešla k oknům. Byli jsme v nejvyšším patře banky, která vypadala jako rakousko-uherský svatební dort se štukovou fasádou podobanou od střel (stejně na tom byly i všechny ostatní budovy ve městě). Když jsem položila ruku na sklo, cítila jsem, jaká je venku zima. Podle kalendáře bylo jaro, dole na záhonech u vchodu kvetly krokusy, ale poránu sněžilo a kalíšky květů byly po okraj naplněné nadýchanou pěnou sněhových vloček jako maličké šálky kapučína. Aspoň bylo díky sněhu v místnosti jasné a rovnoměrné světlo. Dokonalé světlo na práci, jen kdybych už se do ní mohla pustit.

Abych něco dělala, rozvinula jsem si několik rolí svého francouzského ručního papíru s vysokou gramáží. Každý arch jsem přejela kovovým pravítkem, aby se narovnal. Zvuk kovové hrany přejíždějící po velkém archu zněl jako příboj, který slyším ze svého bytu doma v Sydney. Všimla jsem si, že se mi třesou ruce. To v mojí profesi není dobré.

Ruce nepatří zrovna k mým přednostem. Mám je popraskané, s vystouplými žilami, jako by ani nepatřily na má zápěstí, která, jak mohu hrdě prohlásit, jsou útlá a hladká stejně jako zbytek mého těla.

Ruce jak uhlíř, říkala matka, když jsme se naposled pohádaly. Když jsem se s ní pak musela sejít v Cosmopolitanu na kafe – bylo to krátké a korektní setkání, byly jsme jak dva rampouchy – vzala jsem si schválně rukavičky z Armády spásy, abych ji naštvála. Pochopitelně Cosmopolitan je nejspíš to jediné místo v celém Sydney, kde takové gesto může vyjít naprázdno. Matka to nepochopila. Poznamenala něco o tom, že mi k nim sežene klobouk.

V jasném sněhovém světle vypadaly moje ruce ještě hůř než obvykle, celé rudé a oloupané, jak jsem pemzou oškrabávala tuk z kravských střev. Když žijete v Sydney, získat metr telecího střeva není zrovna snadné. Od té doby, co z Homebushe vystěhovali jatka a začali to tam dávat do pořádku na olympiádu v roce 2000, musíte prostě odjet do nějakého zapadákova, a když se tam konečně dostanete, narazíte kvůli ochráncům zvířat na taková bezpečnostní opatření, že vás sotva pustí na vrátnici. Tedy, ne že bych jim vyčítala, že se na mě koukají trochu podezíravě. Ono není snadné hned pochopit, na co někdo potřebuje metr telecího slepáku. Ale když chcete pracovat s pět set let starými materiály, musíte vědět, jak je před pěti sty lety vyráběli. Tak to aspoň říkával můj učitel Werner Heinrich. Říkal, že si můžete číst o drcení pigmentů a míchání sádrového podkladu až do alelujá, ale pořádně pochopit to můžete, jen když to sami vyzkoušíte. Pokud jsem chtěla vědět, co doopravdy znamenají taková slova jako „kveč“ či „lot“, musela jsem si plátkové zlato připravit sama – tepat ho a překládat a znovu tepat na něčem, k čemu se nebude lepit, jako je třeba měkký povrch vyčištěného telecího střeva. Nakonec máte štůček plátků tenčích než tisícina milimetru. A taky příšerně zřízené ruce.

Sevřela jsem ruku do pěsti, abych vyhladila stařeckou žilnatou kůži. A taky abych zkusila, jestli se dokážu přestat třást. Byla jsem nervózní už od chvíle, kdy jsem předchozího dne ve Vídni změnila plány. Hodně cestuju. To vlastně musíte, když žijete v Austrálii a chcete se podílet na těch nejzajímavějších projektech, které jsou

v mém oboru konzervace středověkých rukopisů k mání. Ale obvykle necestuju do míst, jejichž jména znám z článků válečných korespondentů. Víím, že některé lidi takové věci lákají a píšou pak o nich skvělé knihy, a předpokládám, že si optimisticky říkají, že „jim se to stát nemůže“, aby to vůbec mohli dělat. Ovšem já, já jsem totální pesimistka. Pokud se někde v té zemi, kam jsem přijela, vyskytuje ostřelovač, automaticky předpokládám, že míří na mě.

Válku bylo vidět ještě dřív, než letadlo přistálo. Když jsme se prodrali šedivou girlandou mračen, která je na evropském nebi zřejmě zavěšená trvale, vypadaly domečky s červenými taškami objímající Jaderské moře nejdřív povědomě, přesně jako ten výhled, na který jsem zvyklá, když klesám přes červené sydneyké střechy k tmavomodrému oblouku pláže Bondi Beach. Ale na tomhle obrázku polovina domů chyběla. Zůstaly z nich jen zubaté zbytky zdí trčící vzhůru v rozeklaných řadách jako prožrané zuby.

Nad horami jsme se dostali do turbulence. Nedokázala jsem se přinutit, abych se dívala, jak přelétáme hranice Bosny, a tak jsem si na okénku stáhla stínítko. Mladík vedle mě, soudě dle kambodžského šátku a malaricky vychrtlého vzhledu nejspíš humanitární pracovník, se očividně chtěl dívat, ale já jeho řeč těla ignorovala a radši jsem se ho pokusila rozptýlit otázkou.

„Co tu budete dělat?“

„Oadminovávat.“

Chtěla jsem říct něco opravdu drzého jako „A práce je dost?“, ale kupodivu jsem se dokázala ovládnout. A pak jsme přistáli a on vyskočil, stejně jako všichni ostatní lidi v letadle, nacpal se do uličky a hrabal se v přihrádkách na zavazadla. Hodil si na záda obrovskou krosnu a málem zlomil nos člověku, který se nacpal do uličky za ním. Smrtící batůžkářský obrat o devadesát stupňů. V autobuse na Bondi to vidíte pořád.

Konečně se otevřely dveře letadla a cestující se začali plazit kupředu, jako by na sebe byli nalepení. Jediná já jsem ještě seděla. Měla

jsem pocit, jako bych spolkla kámen, který mě svojí vahou držel na místě.

„Doktorko Heathová?“ Letuška postávala ve vyprázdněné uličce.

Užuž jsem chtěla říct: „Ne, to je moje matka,“ když mi došlo, že tím myslí mě. V Austrálii se doktorátem ohánějí jen debilové. Já jsem se rozhodně odbavovala jen jako slečna.

„Vaše eskorta z UNPROFOR vás čeká na ploše.“ Tím se to vysvětlovalo. Už když jsem si tu práci dojednávala, všimla jsem si, že v OSN si na tituly potrpí.

„Eskorta?“ opakovala jsem tupě. „Na ploše?“ Říkali mi, že na mě někdo bude čekat, ale já myslela, že to bude tak leda otrávený taxikář s cedulí, na které bude moje zkomolené jméno. Letuška mi věnovala zářivě dokonalý německý úsměv. Naklonila se přese mě a vytáhla stínítko. Podívala jsem se z okna. U křídla letadla stály tři obrovské obrněné dodávky s tmavými skly, jakými vozí americké prezidenty. Asi mě ten pohled měl uklidnit, ale ve skutečnosti mi kámen v žaludku ztěžkl o další tunu. Za nimi jsem ve vysoké trávě posázené tabulkami s varováním před minami v různých jazycích uviděla rezivějící trup velkého nákladního letadla, které se během nějakého dřívějšího incidentu očividně netrefilo na přistávací dráhu. Otočila jsem se zpátky na Fräulein Usměvavou.

„Já myslela, že se příměří dodržuje,“ poznamenala jsem.

„Dodržuje,“ odpověděla vesele. „Většinou. Potřebujete pomoc s příručními zavazadly?“

Zavrtěla jsem hlavou a sehnula se, abych vytáhla těžký kufřík nacpaný pod sedadlo přede mnou. Letecké společnosti obvykle nestojí o to, aby měly na palubě sbírku ostrých kovových předmětů, ale Němci drží řemesla v úctě, a když jsem úředníkovi na odbavovací přepážce vysvětlila, že své nástroje strašně nerada odbavuju jako zavazadla, protože mi pak můžou cestovat po Evropě, zatímco já budu sedět na zadku a nebudu moct pracovat, měl pro mě pochopení.

Miluju svoji práci, to je to. To proto jsem vzala tuhle zakázku,

navzdory tomu, že jsem prvotřídní srab. Po pravdě řečeno, vlastně mě vůbec nenapadlo, že bych ji mohla nevířit. Když máte šanci pracovat na jedné z nejvýznamnějších a nejzáhadnějších knih na světě, tak přece neřeknete ne.

Telefon zazvonil ve dvě ráno. To se vám stává běžně, když žijete v Sydney. Někdy mě vážně vytáčí, jak si ani ti nejchytřejší lidé, ředitelé muzeí, kteří vládou světově proslulým institucím, nebo generální ředitelé, kteří vám dokážou říct na cent přesně, jaký byl který den Hang Seng index, nedokážou zapamatovat ten jednoduchý fakt, že Sydney je prostě o devět hodin napřed před Londýnem a o čtrnáct před New Yorkem. Amitaj Jomtov je velice chytrý člověk. V našem oboru nejspíš nejchytřejší. Ale dokáže si spočítat časový posun mezi Jeruzalémem a Sydney?

„Šalom, Chana,“ vyslovil mé jméno se silným izraelským přízvukem, takže na začátku zaznělo hrdelní „ch“. „Nebudím tě?“

„Vůbec ne, Amitaji,“ řekla jsem, „já jsem ve dvě ráno vždycky vzhůru, je to moje oblíbená denní doba.“

„No jo, promiň, ale myslím, že by tě mohlo zajímat, že se objevila Sarajevská hagada.“

„Ne...“, vydechla jsem, najednou úplně probuzená. „To je, ehm, skvělá zpráva.“ A taky že byla, ale mohla jsem si tu skvělou zprávu klidně přečíst v e-mailu v nějakou civilizovanou denní dobu. Nechácala jsem, proč Amitaj považuje za nutné mi volat.

Amitaj byl, tak jako většina izraelských Židů, dost klidný člověk, ale ta novina ho rozvášnila. „Já věděl, že ta kniha přežije všechno. Já věděl, že přečká i bomby.“

Sarajevská hagada pocházející ze středověkého Španělska je světově proslulá vzácnost, bohatě iluminovaný hebrejský rukopis z doby, kdy židovská víra přísně zapovídala jakékoli ilustrace vůbec. Vždycky se mělo za to, že příkázání v Exodu: „Nezobrazíš si Boha zpodoběním ničeho,“ bránilo středověkým Židům vytvářet figurativní umění.

Když se roku 1894 objevila v Sarajevu kniha plná barevných miniatur, obrátila tuto domněnku vzhůru nohama a přepsala historii umění.

Na začátku obléhání Sarajeva v roce 1992, když se muzea a knihovny staly terčem bojů, se kodex ztratil. Muslimská bosenská vláda ho prodala, aby mohla nakoupit zbraně, tvrdila jedna fáma. Ne, agenti Mossadu ji propašovali ze země tunelem pod sarajevským letištěm. Ani jedné verzi jsem nikdy nevěřila. Domnívala jsem se, že se ta nádherná kniha nejspíš stala součástí chumelenice hořících stránek otomanských pozemkových zákonů, starobyklých Koránů i slovanských svitků, které jako horký sníh zasypávaly město poté, co je zažehly fosforové bomby.

„Ale kde teda ty poslední čtyři roky byla, Amitaji? A jak se našla?“

„No, víš přece, že je Pesach, víd?“

To jsem tedy věděla. Ještě pořád jsem bojovala se zbytky kocoviny po červeném víně, která byla následkem bujarého a navýsost neortodoxního pesachového pikniku, který jeden kámoš uspořádal na pláži. V hebrejštině se tato rituální večeře jmenuje „seder“, což znamená pořádek, ovšem tenhle večer patřil mezi ty nejméně spořádané za poslední dobu.

„Včera večer měla židovská komunita v Sarajevu svůj seder a uprostřed večeře vytáhli na světlo boží hagadu. Bylo to ohromně dramatické. Vůdce komunity pronesl řeč, ve které říkal, že přežití knihy je symbolem přežití sarajevského ideálu mnohonárodnostního soužití. A víš, kdo ji zachránil? Jmenuje se Ozren Karaman, vedoucí muzejní knihovny. Vydal se pro ni pod prudkou palbou.“ Amitajův hlas zněl náhle trochu zastřeně. „Dovedeš si to představit, Chana? Muslim, a riskuje krk, aby zachránil židovskou knihu.“

Hrdinskými historkami jste Amitaje obvykle neohromili. Jeden indiskrétní kolega mi kdysi prozradil, že si Amitaj povinnou vojnu odsloužil v úderné jednotce tak supertajně, že jí Izraelci říkají jenom Jednotka. I když to bylo dávno předtím, než jsme se seznámili, udělal na mě dojem jak svým vzhledem, tak chováním. Měl tvrdé svaly

vzpěrače a neustále jako by byl ve střehu. Když s vámi mluvil, díval se vám do očí, ale jinak pohledem neustále rejdlil po okolí a neunikla mu ani myš. Když jsem se ho na Jednotku zeptala, vypadal vyloženě naštvaně. „Nikdy jsem neřekl, že je to pravda,“ odsekl mi. Ale mně to připadalo úžasné. Mezi knižními konzervátory na bývalého příslušníka speciálního komanda moc často nenarazíte.

„A co s ní ten chlápek udělal, když ji zachránil?“ zeptala jsem se.

„Dal ji do bezpečnostní schránky v trezoru národní banky. Doveď si představit, co to udělalo s pergamenem... Minimálně poslední dvě zimy se nikde v Sarajevu netopilo... a nějaká kovová pokladna... zrovna kovová... ještě tam pořád je... nemůžu na to ani pomyslet. Ale OSN chce, aby někdo posoudil, v jakém je stavu. Zaplatí jakékoli nezbytné stabilizační práce. Chtějí ji co nejdřív vystavit... víš jako... aby ve městě pozvedli náladu. No a já viděl tvoje jméno na programu konference v Tate příští měsíc a říkal jsem si, že když už stejně jedeš na naši polokouli, třeba by se ti do programu vešlo i tohle.“

„Mně?“ vydralo se mi z hrdla jakési zapištění. Ne, že bych byla přehnaně skromná. Ve svém oboru jsem machr. Ale na takovouhle práci, profesionální příležitost, jaká se vyskytne jednou za život, tu bylo aspoň tucet lidí s většími zkušenostmi a lepšími kontakty v Evropě. „Proč ne ty?“ zeptala jsem se.

Amitaj toho o Sarajevské hagadě věděl víc než kdo jiný. Napsal o ní několik monografií. Věděla jsem, že by dal cokoli za to, aby si na ni mohl sáhnout ve skutečnosti. Zhluboka si vzdychl. „Srbové strávili poslední tři roky proklamací o tom, že jsou Bosňáci fanatičtí muslimové, až jim to nakonec několik Bosňáků nejspíš doopravdy uvěřilo. Prý dostávají hodně peněz ze Saúdské Arábie, a tak byli někteří lidé proti tomu, aby to dělal Izraelec.“

„To je mi líto, Amitaji...“

„To nic, Chana. Mám vybranou společnost – nechtěli to svěřit ani Němcovi, samozřejmě jsem jako prvního navrhl Wernera, doufám, že se neurazíš...“ Jelikož Herr Doktor Doktor Werner Maria Heinrich

byl nejen mým učitelem, ale po Amitajovi také největší odborník na hebrejské rukopisy, těžko jsem se mohla urazit. Ale Amitaj mi vysvětlil, že Bosňané Němcům ještě pořád vyčítají, že válku vlastně odstartovali, když uznali nezávislost Slovinska a Chorvatska. „A OSN nechce Američana, protože v americkém kongresu v jednom kuse pomlouvají UNESCO. Tak jsem si říkal, že ty bys byla dobrá, protože proti Austrálii přece nikdo nic nemá. Taky jsem jim říkal, že po technické stránce jsi docela šikovná.“

„To teda díky za pochvalu,“ řekla jsem. A potom už vážněji: „Ne, opravdu, Amitaji, děkuju moc. Nikdy ti to nezapomenu.“

„Můžeš mi to oplátit tím, že ji pořádně zdokumentuješ, abychom mohli aspoň vytisknout krásné faksimile. Pošleš mi fotky, ano, a první verzi své zprávy, co nejdřív?“

Znělo to tak sklíčeně, až jsem se styděla za své nadšení. Ale na jednu věc jsem se ho zeptat musela.

„Amitaji, existují nějaké pochybnosti o její pravosti? Víš přece, co se za války povídalo...“

„Ne, tady se nemáme čeho bát. Karaman, ten knihovník, i jeho šéf, ředitel muzea, potvrdili stoprocentně její pravost. Ty máš v tuhle chvíli na starost jen technickou stránku věci.“

Technickou stránku věci... to se ještě uvidí, pomyslela jsem si. Moje práce je z velké části opravdu jenom technická záležitost. Vědomosti a dovednosti, které jsou na to třeba, si může osvojit kdokoli, kdo je aspoň trochu inteligentní a má dobrou jemnou motoriku. Ale pak je tu ještě něco dalšího. Něco jako intuice ve vztahu k minulosti. Když spojím vědecká fakta s představitostí, dokážu se někdy vmyslet do uvažování lidí, kteří knihu dělali. Dokážu pochopit, jací byli a jak pracovali. Tímhle způsobem přidávám svých pár zrnek do pís-koviště lidského poznání. To mám na své práci nejradši. A kolem Sarajevské hagady se točí tolik otázek. Kdybych dokázala odpovědět jen na jedinou z nich...

Nedokázala jsem znova usnout, a tak jsem si natáhla tepláky a šla

ven. Procházela jsem se nočními ulicemi, ve kterých se ještě vznášel nakyslý závan pivních zvratků a přepáleného tuku, a mířila na pláž, kde z oceánu pokrývajícího bez přerušení půlku planety fouká čistý čerstvý vánek. Jelikož byl podzim a noc uprostřed týdne, skoro nikdo tam nebyl. Jen několik opilců schoulených u stěny surfařského klubu a jeden párek milenců zamotaných do sebe na osušce. Nikdo, kdo by si mě všimnul. Vydala jsem se podle zpěněného příboje, který světlkoval na leskle černém pozadí písku. A než jsem se nadála, už jsem běžela a poskakovala a uhýbala vlnám, jako malé děcko.

To bylo před týdnem. Během následujících dnů se pocit radosti postupně ztrácel pod nánosem žádostí o víza, přebookovaných letenek, byrokracie OSN a ještě nervů navrch. Když jsem se pod tíhou kufríku potácela po schůdkách z letadla na plochu, musela jsem si pořád připomínat, že tohle je práce, po jaké jsem vždycky toužila.

Měla jsem sotva vteřinu na to, abych se rozhlédla po horách, které se zvedaly všude kolem nás jako stěny obří mísy, když z prostředního vozu vyskočil voják v modré přilbě (vysoký, nejspíš Skandinávec), chytil moji tašku a mrsknul ji dozadu do dodávky.

„Pomalů!“ řekla jsem. „Jsou v tom křehké nástroje!“ Jedinou odpovědí mi bylo to, že mě voják popadl za paži a smýknul se mnou na zadní sedadlo. Pak zabouchnul dveře a naskočil na přední sedadlo vedle řidiče. Zámky se s neodvolatelným cvaknutím automaticky zaklaply a řidič šlápl na plyn.

„Tak tohle jsem ještě nezažila,“ poznamenala jsem v marné snaze o nenucenou konverzaci. „Knižní konzervátoři si většinou v obrněných autech moc nezajezdí.“ Nedostalo se mi žádné odpovědi ani od vojáka, ani od přepadlého hubeného civilisty nahrbeného za volantem obřího kolosu s hlavou vtaženou mezi rameny jako želva. Za tónovanými okenními skly se míhaly budovy zničeného města poseté šrapneli.auta jela rychle, prudce se vyhýbala hlubokým dírám po minách a drncala po asfaltu rozlámaném pásy obrněných transpor-

térů. Moc aut na silnici nebylo. Lidi chodili většinou pěšky. Vyhublí, unavení, zabalení do kabátů, aby se ochránili před mrazivým chladem jara, které se někde zdrželo. Projeli jsme kolem obytného domu, který vypadal jako domeček pro panenky, který jsem měla, když jsem byla malá. Celá přední stěna se dala odklopit, takže bylo vidět místnosti uvnitř. Tomuhle domu utrhł stěnu výbuch. Ale stejně jako v mém domečku pro panenky, i tady byly pokoje zařizené. I v té rychlosti, kterou jsme projížděli kolem, jsem si všimla, že tam lidé pořád nějak žijí, chránění před počasím jen několika igelitovými plachtami pleskajícími ve větru. Ale prádlo měli vyprané. Třepetalo se na šňůrách natažených mezi zohýbanými hroty železných prutů trčících z rozbitého betonu.

Myslela jsem, že mě rovnou zavezou podívat se na knihu. Místo toho ale zabrala celý den nekonečná únavná setkání, nejdřív s každým úředníkem OSN, který kdy aspoň pomyslel na cokoli spojeného s kulturou, pak s ředitelem bosenského muzea, pak s několika zástupci vlády. Stejně bych toho asi moc nenaspala, jak už jsem se třásla na to, abych se mohla pustit do práce, ale asi tak tucet šálků silné turecké kávy, které mi za celý den naservírovali, tomu rozhodně nepomohlo. Možná že proto se mi ještě pořád třáslы ruce.

V policejních vysílačkách zapraskala statická elektřina. Najednou byli všichni na nohou – policie, ostražka i Sajjan. Zástupce banky od sunul zástrčky na dveřích a dovnitř se nahrnula spousta dalších lidí z ostražky v klínovitém útvaru. Uprostřed kráčel štíhlý mladý muž v ošoupaných džínách. Nejspíš ten flákač z muzea, kvůli kterému jsme tu všichni tak dlouho čekali. Ale neměla jsem čas na něj být naštvaná, protože v náručí nesl kovovou krabici. Když ji položil na pracovní stůl, uviděla jsem, že je na několika místech zapečetěná voskem a papírovou lepenkou. Podala jsem mu skalpel. Rozlomil pečeti a otevřel víko. Odstranil několik vrstev hedvábného papíru. A pak mi podal knihu.